

Historische mastenloods en zeilmakerij op rijkswerf Willemsoord herbestemd tot stadhuis

Op de voormalige marinewerf Willemsoord in Den Helder ontwierpen Office Winhov en Van Hoogevest Architecten de herbestemming van twee historische gebouwen tot stadhuis: de neoclassicistische mastenloods en de na-oorlogse zeilmakerij. Bij de transformatie leidde de uiteenlopende karakters van beide panden tot een ensemble van twee eigennlijke bestuursgebouwen.

Met de verhuizing van het stadhuis naar Willemsoord hernieuwt de gemeente de band met haar nautische cultuur en geschiedenis. De werf, gebouwd in opdracht van Napoleon, was vanaf 1822 standplaats van de Koninklijke Marine en onderdeel van de Stelling Den Helder. De 40 hectare grote rijkswerf was altijd een afgesloten gebied. Dat veranderde pas in 1995, toen de Koninklijke Marine de rijkswerf verruilde voor de Nieuwe Haven. De verbinding met de stad verstevigt de gemeente nu door haar intrek te nemen in twee naast elkaar gelegen historische panden op de werf: de mastenloods en de zeilmakerij.

Gebouw 66, voor aanvang van de renovatie

Publieksstraat, gebouw 66

De scheepswerf in 1940

Two idiosyncratic buildings

Bij de herbestemming hadden de architecten van doen met twee eigenzinnige gebouwen, stelt projectarchitect Jacqueline van Dam van Van Hoogevest Architecten: “Wij hebben de mastenloods en de zeilmakerij in het ontwerp-proces goed leren kennen. Het ene gebouw uit baksteen en hout, het andere van beton en staal, allebei stoer, kwetsbaar en soms ook verschrikkelijk eigenwijs. Getekend door hun leeftijd en roerige geschiedenis, maar ook met een schoonheid die door de jaren alleen maar mooier lijkt te worden.”

Jan Peter Wingender typeert het stadhuis als een bijzondere architectonische opgave: “Het stadhuis maakt de overheid zichtbaar en representeert de democratie in de samenleving. Tegelijkertijd is het een plek waar een stad zijn geheugen opbouwt, zijn identiteit en zelfbeeld. Je trouwt er, je geef er de geboorte van je kind aan. Het stadhuis maakt zichtbaar wat we delen.”

Gebouw 66 met gebouw 72 op de achtergrond

Het opzichtershuisje uit 1910 in gebouw 66

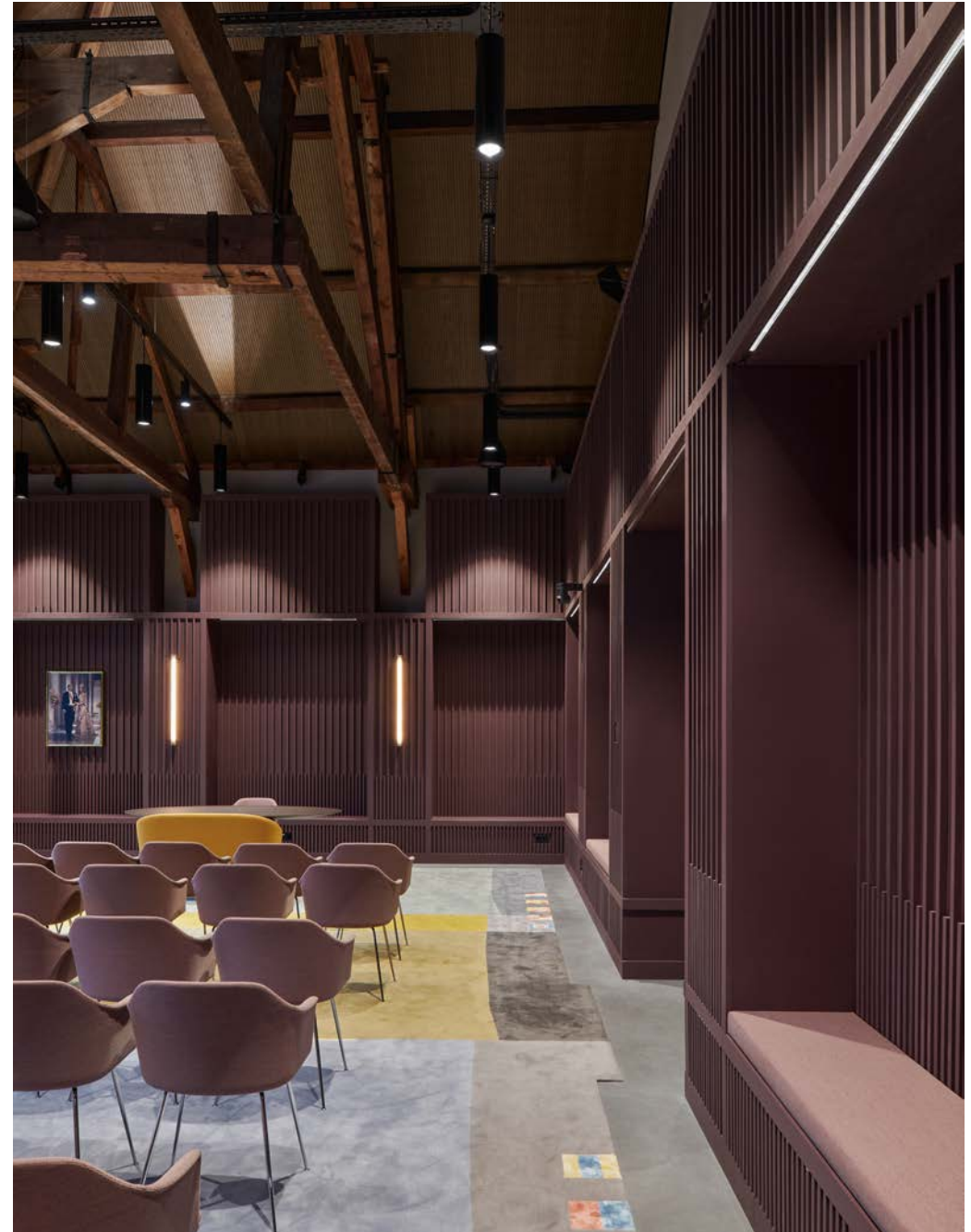
Binnenstraat met standvinken
De mastenloods – gebouw 66 op de werf – heeft een nagenoeg vierkante plattegrond bestaande uit vier parallelle beuken van één bouwlaag. Na een restauratie in de jaren negentig werd voor het rijksmonument geen nieuw gebruik gevonden. Jan Peter Wingender: “De mastenloods leende zich het beste voor het publieke programma van het stadhuis. Als centrale ruimte maakt de binnenstraat de maat van de loods nog eens goed voelbaar.” Hier bevinden zich nu de publieksbalies, de raadzaal, de trouwzaal, een werkcafé en een vergadercentrum.

De schoonheid van het interieur van de loods berust voor een groot deel op de bijzondere houten draagconstructie bestaande uit geschoorde stand-

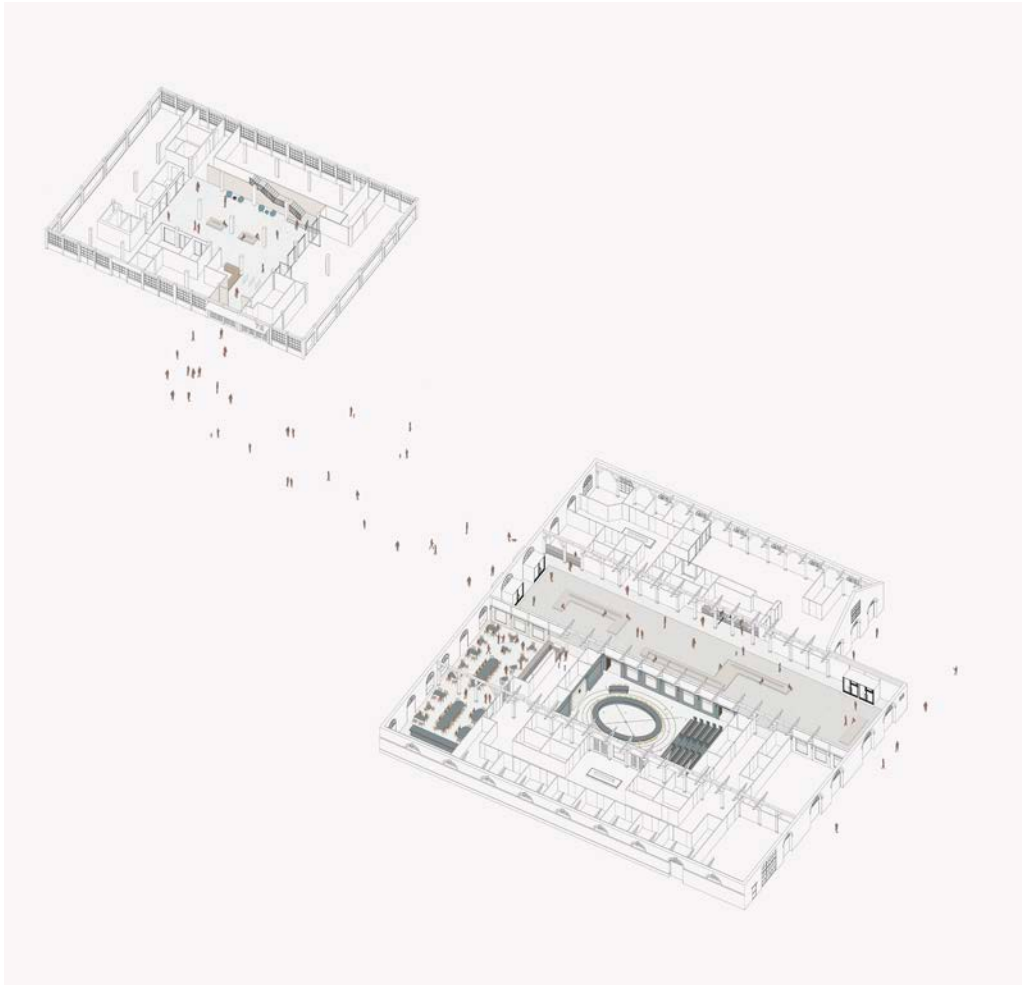
vinken onder een gordingenkap. Nieuwe daklichten maken de monumentale houtconstructie weer zichtbaar, inclusief de op het hout geschreven namen van de wervianen die hier ooit werkten.

Opzichtershuisje

Een houten opzichtershuisje in de mastenloods is het vertrekpunt voor het ontwerp van het interieur. De horizontale belijning van het huisje is terug te vinden in het nieuwe ontwerp. De wanden zijn waar mogelijk los geplaatst van de oorspronkelijke houtconstructie, als respect voor het monument. Jacqueline van Dam: “De panelen zijn qua kleur afgestemd op het palet van de kust en hebben een akoestische functie. Alle installaties zijn zorgvuldig weggewerkt in de vloeren en de holle wanden van de mastenloods.”

De trouwzaal, gebouw 66

Axonometrie van de begane grond, gebouwen 66 & 72

De raadzaal, gebouw 66

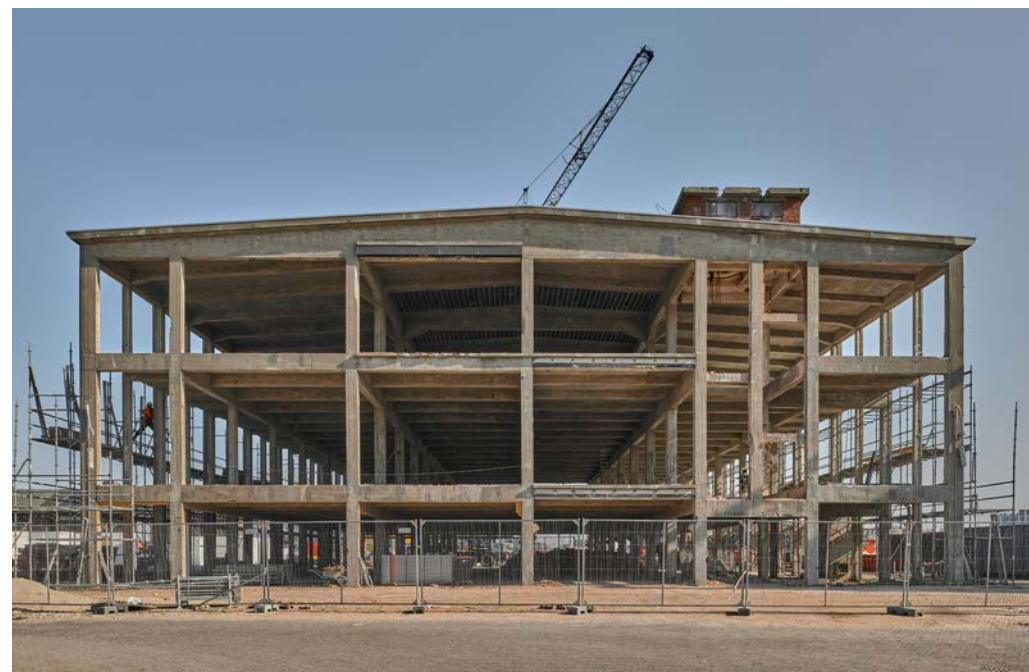

Begane grond gebouw 72

Betonnen zeilmakerij met een stalen gevel
 Als baken aan een van de dokken staat de voormalige zeilmakerij uit 1949 op het werfterrein. Hier zijn de ruimtes voor bestuur en ambtelijke organisatie van de gemeente Den Helder ondergebracht. Daarmee is de ambtelijke organisatie, voorheen verspreid over de stad, weer samengebracht. Het pand – gebouw 72 op de werf – heeft een beeldbepalend betoncasco. Deze is nu ingevuld met een nieuwe, hoogwaardige stalen gevel met grote ramen die uitdrukking geeft aan het nieuwe, publieke gebruik van het gebouw. In de gevel komen het industriële verleden en de nieuwe architectonische laag samen.

De nieuwe zuidgevel gebouw 72

Het betoncasco van gebouw 72 tijdens de bouw

Nieuwe vide, gebouw 72

Vide over drie verdiepingen

De architecten gaven het hart van het gebouw een vide over de drie verdiepingen. Langs de gevels maakten Office Winhov en Van Hoogevest Architecten ruimte voor circa 250 flexibele werkplekken, met volop daglicht en vrij zicht over Willemsoord. Jan Peter Wingender: "Van origine had het gebouw geen installaties, maar de nieuwe functie vergde veel techniek. Door het installatieconcept als het ware om te draaien – met alle installaties op de bestaande vloer en daarop een nieuwe computervloer – bleven plafonds en constructie in het zicht en behielden we het karakter van het pand."

Duurzame herbestemming

Onderdeel van de herontwikkeling van beide gebouwen was ook een verduurzaming. Het nieuwe stadhuis is voorzien van een eigen Warmte Koude

Opslag (WKO) en het dak van de zeilmakerij is volledig bekleed met zonnepanelen. Waar mogelijk is met behoud van de monumentale waarden van beide gebouwen de isolatie geoptimaliseerd. Voor de zeilmakerij is hiermee een energie neutraal gebouw gerealiseerd.

Met de duurzame herbestemming van mastenloods en de zeilmakerij stelt de gemeente de toekomst van beide gebouwen veilig. Het nieuwe stadhuis geeft een belangrijke impuls aan de verdere ontwikkeling van Willemsoord en de verbinding van de werf met de stad en haar inwoners.

Fotografie: Bertil van Beek, Stefan Müller, Max Hart Nibbrig

Uitzicht over de marinewerf